

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT

TARTALOM:

Meghívó közgyűlésre	118
Aratáskor. <i>Vári Domokos</i> : (Vers.)	114
Társadalmi teendőink a háború után. <i>Dr. Boros György</i>	115
A mi katonáink	120
Nők Világa. <i>Ebert Andrásné</i>	121
Aranykönyv	124
Egyházi és iskolai mozgalmak:	125
Elnökünk. — <i>Dr. Pálffy Jenő</i> . — <i>Killyéni Endre</i> . — A kolozsi DFE. 150 örökös alapítóról. — A Dávid Ferencz Egylet. — Az unitá-	

rius papnék. — *Vass Domokos*. — Uj köri f. ü. gondnok. — A székely asszony. — Unitárius nők szövetségét. — A hadi árvák. — Homoródszentpálon. — A buni Berde-birtok. — A papi pályára. — *Dr. Barabás Ábel* síremlékére. Tábori lelkészeink. — Egy kis statisztika. — Táborig levelezőlapokat. — Megjelent. — A háborus imádságok könyve. — A kolozsi Dávid Ferencz Egylet. — Hadi árva fiuk.

**Az Unitárius Közlöny ára
4 korona.**

A D. F. E. örökös alapítói.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 K.	16. K. Nagy Béla Kraszna.
2. Báró P. Horváth Kálmán 700 K.	17. Farkas Józsefné emléke.
3. Hajós János 220 K.	18. Boér Gergely Kolozsvár.
4. Fekete Gábor Kolozsvár.	19. Raffay Zsigmond Verespatak.
5. Dr. Bedő Albert Budapest.	20. Imreh József Verespatak.
6. Könyves Kálmán Rt. Bpest.	21. Borbély Sándor igazgató Vác.
7. Székely László Torda.	22. Dr. Székely Ferenc Budapest.
8. Ürmössy Jenő Kolozsvár.	23. Boncza Miklós Bpest 160 K.
9. Csegezy Mihályné Albert Ilka Torda.	24. Dr. Kóváry László 120 K.
10. Raffay András Abrudbánya.	25. Nagyiklódi Tischler Mór Kolozsvár.
11. Dr. Boros György Kolozsvár.	26. Mikó Dezső Abrudbánya
12. Toroczkói egyházközség.	27. Thoroczkay Vencel. Guraszáda.
13. Ferencz József püspök.	28. Kovács József Hmvasárhely.
14. Koronabank Rt. 60 K.	29. Kovács Józsefné Hmvasárhely.
15. Benke Elek adótárnok Sz.-keresztúr.	30. Ajtay Jánosné H.-almás.

31. Sipos József m. kir. adótárnok.
32. Merész Gyula festő Kolozsvár.
33. Nagy Balázs Torda.
34. Dr. Balogh György Torda.
35. Pap László Székelyudvarhely.
36. Székely Miklós Torda.
37. Kisgyörgy Sándor Vargyas
38. Botár János Budapest.
39. Magyar Leszám. és Pénzváltó Bank.
40. Id. báró Daniel Gábor főgondnok.
41. Dr. Nagy Károlyné Abrudbánya.
42. özv. Pálty Jánosné Csegez.
43. Csegezi Taar Balázs emléke.
44. Csegezi Taar Balázs emléke.
45. Balogh József máv. főellenőr Kol.
46. özv. Simon Ferencné Kolozsvár.
47. Pálfi Márton tanár Kolozsvár.
48. Reitter Aladárné Kolozsvár.
49. Péter Sándor és neje Bitai Mária.
50. Árkossy Lajos Kolozsvár.
51. Dr. Ferencz József Kolozsvár.
52. Székely János mérnök Kolozsvár.
53. ótordai Weress Sándor Kolozsvár.
54. Szentkirályi Ferenc Sz.-keresztur.
55. Csegezy Mihály gondnok, Torda.
56. Ballok Károly Kolozsvár.
57. Pákey Lajos Kolozsvár.
58. Dr. Kozma Endre közjegyző.
59. Dr. Pálffy József ügyvéd Kolozsv.
60. Gyulay Arpád, kir. tan. Kolozsvár.
61. Lipkay Arturné Gál Ilona Bpest.
62. Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár.
63. Dr. Ferenczy Géza Nagyajta.
64. Székely László 200 K.
65. Báró dr. Daniel Gábor Budapest.
66. Báró Daniel Lajos Vargyas.
67. Péterffy Zsigmond Kolozsvár.
68. Végh Jánosné Mezőtóhat.
69. Kolozsvári egyházközség.
70. Tibáld József lelkész emléke.
71. Özv. Tibáld Józsefné S.-Sztgyörgy.
72. Józán Miklós esperes Budapest.
73. Abrudb. Nagy Elemér Szentkereszt.
74. Joó Elek és neje Siménfalva.
75. Dr. Erdődi Endre orvos.
76. Vári Albertné Kolozsvár.
77. Özv. Szentpéteri Gáborné Kolozsvár.
78. Árkossy Béla Selmeczbánya.
79. Dr. Szathmáry Pál 200 K.
80. Dr. Várady Aurél Kolozsvár.
81. Bartha János torockói presbiter.
82. Kovács Imre lelkész és neje Bágyon.
83. Varga Dénes főgymn. tanár Torda.
84. Fekete Ferenc takpt. igazgató Torda.
85. Sófalvi Sándor főpénztáros Torda.
86. Kún Sándor (Kolozs) 102. táb. posta.
87. Péterffi M. Szász Eszter emléke.
88. Fazakas Lajos esperes.
89. Csongvay Lajos köri gondnok.
90. Létay Balázs emlékalapítvány 67 K.
91. Matskásy Lajosné Farkas Juliska.
92. Dr. Várady Aurél Kolozsvár.
93. Dr. Binder Emilné sz. Fazekas Jolán.
94. Diményné Imets Lidia emléke.
95. Pál Ferencné Imets Róza.
96. Pál Ferenc esp. lelkész Oklánd.
97. Dr. Á. Kiss Ernő hadnagy.
98. Ifj. Sári József hősi halott emléke.
99. Kövendi Nagy Miklós és neje.
100. Dr. Gspann Károly orvos Apahida.
101. Ferencz Józsefné alelnök Kolozsv.
102. Fanghné Gyujtó Izabella emléke.
103. Tóth Olivérné Sigmund Gizella.
104. Dr. Árkossyné Sigmund Ilona.
105. Néhai Gál Dénes eml. Nyárádsz.
106. Enlaki Sala Sámuel emléke.
107. M. Májai Ervin hadn. emléke.
108. Tóth György és neje Bölön.
109. Egyházközség Bölön.
110. Bedő Béla kjegyző Nagymoha.
111. Dr. Sztkat. Bálint Gábor emléke.
112. Katonák emlékalapja.
113. Szabédi konfirmáltak alapítványa.
114. Pap Zsigmond Benczéd.
115. Almási Ferenc igazg. Toroczkó.
116. Vernes István titkár Toroczkó.
117. Botár István pénztárn. Toroczkó.
118. Szentgericei konfirmálók.
119. Pálffy István Marosludas.
120. Bakócziné Kilyéni Erzsébet
121. Kisgyörgy Sándorné Pál Berta.
122. Dimén Gergelyné Pál Anna eml.
123. Kriza Jánosné Füzi Borbála eml.
124. Udvarhelykőri Dávid F. Egylet.
125. Dr. Jankovich Pál Sz.-keresztur.
126. Dr. Jankovich Pálné „
127. Urschütz Rezső Kolozsvár.
128. Dr. Nagy György Budapest

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT

Előfizetési ára: 4 korona. Egy szám ára: 30 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 2 koronát, összesen 4 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 K. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Meghívó közgyűlésre.

Elnöki tisztem int, hogy ismét közgyűlésre hívjam Egyletünk tisztelt és nagyabecsült tagjait.

Kolozsvárt augusztus 25-én fogunk gyűlést tartani a collegium dísztermében d. u. 4 órakor.

A háború új helyzetet teremtett, melylyel nekünk fölkészülten kell szembe néznünk. Semmi kétség, hogy a legegyszerűbb ember felfogása is nagyot változott. A munka erkölcsse — ahogy mondani szokták — új vágányra terelődött, a hit vallása nagyon egyénivé lett azoknál, akik három esztendő alatt a lövészárookban maguk voltak a saját papjok. De ez a hit egyúttal tisztult és mélyebb lett.

A mi egyletünk együtt volt lapja útján a katonákkal, együtt akar lenni a békében is velök és mindenkivel. Éppen azért szomorúsággal olvastam, hogy a kiadóhivatal sokak lapját kénytelen volt visszatartani, mivel a csekély díjat nem fizették meg.

Engedjék kedves tagtársaim remélnem, hogy a közgyűlésig rendezik tartozásaikat. Azt is remélem, hogy a szépen felnövekedett örökös alapítói névsor gyarapodni fog.

Kérem a t. elnök urakat s illetőleg a titkár urakat, hogy a főtitkárhoz sürgősen küldjék be évi jelentéseiket és a számadásokat.

Mindnyájokat szívélyesen köszönti

báró Petrichevich Horváth Kálmán,
a DFE. elnöke.

Aratáskor.

Vári Domokos.

Buzavágó lányok piros ajakáról
Nem hallszik az ének,
Nótás-kedvű vígság, mezei hangosság
Hej, hová levének?
A sarló fényében verejtek s könnycseppből
Szívárványok nőnek,
Bús kicsinye, nagyja, fája és virága
Erdőnek, mezőnek.

Cigánymuzsikával nem kél hangversenyre
A pacsirta madár,
Karcsu lány derekát legény kar nem ölel,
Szomorú a határ,
Olyan bús-szomorú; ha temető lenne,
Úgy is számot tenne,
Csüggedő lemondás, égre síró bánat
Temetkezik benne.

Bánat okozói, nóta elrablói
Ki tudja hol járnak?
Epedő sóhajok, hazaváró vágyak
Reájuk találnak?
Talán üzenetük hamis, mit rábiztak
A barna felhőkre,
Talán piros vérük kicsordult a messzi,
Zöldelő mezőkre?

Ó békének édes, búbajos angyala
Hozd vissza már őket,
Cigánymuzsikával, dallal, imádsággal,
Hintsd be a mezőket!
Karcsu lány derekát legény-kar öleljen,
Vig énekszó szálljon,
Legyen újra ünnep, imádságos ünnep
Ezen a világon!

Társadalmi teendőink a háború után.

Az Udvarhelyköri Dávid Ferencz Egyletben felolvasta dr Boros György.

Ezelőtt háromszáz esztendővel egy tudós férfi (Galilei) ki-mondotta azt a meggyőződését, hogy a föld mozog és a nap áll. Föllázadott ellene az állam, az egyház és az egész nép. Halálra ítélték, mert az általánosan elfogadott hitet megmerte zavarni.

Ezelőtt három esztendővel két ország koronájának váromá-nyosai kocsijára fölugrott egy férfi és megölte a katonai és világi hatalom képviselőit, mert azt hitték el vele, hogy ezzel fölsza-badul az államok kötelékéből az ő népe és minden nép.

A halál utján, a vér nyomán indul el az is, aki nem akar újítani, az is aki föl akar forgatni mindent, ami régi. Ez a fölforgatás már három esztendeje tart és nincsen az a nép, amely annyi vért ontott volna, hogy a jövőbe vezető út irányát jelölje, mint amennyit ontott a maréknyi székelység. A minépünk, a mi véreink vére egy új világba vezet.

A halál után következik a föltámadás, a föltámadás nem egyéb, mint örök élet. Mi az örök élethez megkötöttük a vérszer-ződést, éppen ahogy megkötötték volt őseink Árpád vezér és társai, e föld elfoglalásához és örökre megtartásához. Ki látott emberből lett oroszánokat, aki nem volt a székelyföld bércei alatt 1916. év szeptember és október hónapjában. Ki tudja megítélni, mit vihet ki nemes szív láng alatt az elszántság hatalma és az ércakarát, ha nem látta vívni a mi székely fiainkat a Kárpátok szorosaiban.

Mi tudunk harcolni, tudunk meghalni, de vajjon tudunk-e élni. Ha csak felényi energia és kitartás volna bennünk az életre, a munkára, a meggazdagodásra, vagyis a takarékos józanságra, mint a hadakozásra, a székelység földhatára ma már túl volna Erdély bércein és a csángók kétszáz éves vergődése nem volna szegyenünk és pusztulásunk.

Most amíg még tart ez az embertelen mérkőzés, most amíg még agyunkon van szívünk vérének nagyobb része, lépünk vér-szerződésre olyan jövőért, amilyent megérdemelnek azok, akik a hazáért estek el.

Ébredjünk önérzetre, ébredjünk kötelességeink tudatára és egye-sítsük erőinket nemcsak magunk megmentésére, hanem jövőnk kiépítésére.

Először is az erkölcsöknek kell újra születniök.

Miből áll az erkölcsös élet? Az élet törvényeinek megtartá-sából. Sem a felnőtt ember, sem az ifju nem becsüli meg az éle-tet. Nem neveljük magunkat az önmérséklésre, az önmegtágadásra. A magyar virtus abban tör ki, hogy leissza magát, ha öröme van, ha bánatja! Egy nap alatt nem lehet újra születni, de azt elhíheti

nekem mindenki, hogyha az a mozgalom, amely ezelőtt 80 esztendővel megindult a mértékletességi egyesületek szervezésére, akkor országosan életbe lépett volna, ma a székelység tizszer gazdagabb, a székely nép háromszorta nagyobb volna.

Nálunk a halálozás aránya irtóztató. Minden ezer ember közül évenként meghal 30—33. Átlag véve senki sem éri el az életkor 50 évét, ellenben a csecsemőknek majdnem felerésze meghal mielőtt első évét betölthetné. A halál oka a nagykoruaknál 60 percentig föl a tüdővész. Ennek oka pedig a mértéktelen, a korhely és erkölcstelen életből származó vérromlás.

Egyszer találkoztam Kolozsvárt tizenkét székely ifjuval. Husz év körüli volt mindenik. A tizenkettőből kettőnek az arcán olyan sebhelyek voltak, amelyekről jól tudjuk, hogy a romlott vér nyomai. Az apák bűne a fiakon, harmad és negyed izig, de csak azért, a negyedik, mert ötödik nemzedék nem lesz. A család kipusztul. Ez az erkölcstelen élet eredménye. És még mi egyéb? Ki tudná fölsorolni?

Említsem-e az örökös békétlenséget, ami az iszákos férj, vagy asszony családjában napról-napra megújul? Említsem-e a vagon pusztulását és a koldusbotot?

Nohát t. hallgatóim aki szereti nemzetét, aki akarja, hogy ez az ország Magyarország legyen a jövő ezer esztendőben is, szövetkezzék a szeszes italokkal való élés ellen. Üdvözlöm mindazokat a községeket, amelyek már fölállították a szövetkezeteket és kizárták a kocsmákat. A kocsmáknak olyan mint az a lövészárók, a mely tele van férgekkel. Az ellenség golyója nem hatol be oda, de az a ronda féreg beletapad a szegény áldozati katona bőrébe, bele bocsátja mérgét és a typhus hasonló pusztító betegség rövid idő alatt magával viszi. A kocsmák lassabban gyilkol, de épen olyan bizonyosan.

Ne legyen feltűnő t. hallgatóim előtt, hogy én a háború utáni teendőket ilyen állandó és régi bajban jelölöm meg legelső helyen. Merem állítani, hogy amelyik község az erkölcs védelmét a mértékletességi szövetkezésben biztosítja, annak egészségügye, vagyonosodása és belső békéje is biztosítva lesz.

Második teendőnk, hogy a háború alatt és után csak olyan házasság kötésébe egyezzünk bele mi szülők, amelyben mindkét fél egészséges és tiszta voltáról orvosi vizsgálat alapján meg vagyunk győződve. A háború olyan bajokat és betegségeket termelt, amelyek a nemzetet hosszú idő alatt úgy fogják pusztítani, mint maga a háború. Tehát a községnek, a járásnak és a megyének öntudatos egészségügyi ellenőrzést kell életbe léptetni és gyakorolni.

Ebben a tekintetben a legnagyobb rokonszenvet és figyelmet érdemli a Pro Transsylvania működése Zita királynénk őfelsége fővédnöksége alatt.

Ez azt jelenti, hogy ezentúl mindenik községnek lesz egy jól művelt asszonya, aki kellő tanultságot és jártasságot szerzett a gyermekvédelemben. Tanfolyamot hallgatnak Kolozsvárt. Végig szemlélik az anyák és a kis gyermekek küzdelmét az életért a halállal. Megismerik azokat az eszközöket és eljárási módokat, melyekkel a tudományos orvosok jól begyakorolt ápolónők segítségével a betegekkel eljárnak. Ez már a jó szív és a tudás párosított munkája, a haszonleső kuruzslás és babona helyett.

Reméljük, hogy az oláh pópák és a javasasszonyok, meg a kártyavető cigánynék boldogságának és gonosz úton való meggazdagodásának a kora lejár immár örökre.

Harmadik helyen, de nem utolsó érdekből, következik a hadiárvák védelme. Hiszem, hogy mindenik templomunkban díszes emléktábla fogja hirdetni e háborúban elesett vitézeink dicső nevét. De bármennyire lelkesedem ezért a szép eszméért, azt hirdetem most és ezután is, hogy különösen az elesett apák lelki nyugalomát és katonai érdemeit csak akkor biztosítjuk, ha a hadiárvák ügyét önzetlen lelkesedéssel és komoly elhatározással magunkévá tesszük.

Keresztények vagyunk-e? Jézus Krisztus tanítványai és követői, az evangélium emlőjén felnőtt hitbeli testvérek vagyunk-e? Emberek vagyunk-e? Ha egyik is, másik is, akkor a hadiárvák, a hadiözvegyek és a gyámol nélkül maradt öreg szülők sorsa nem kiált az ég ellenünk.

Mit kell tennünk t. hallgatóim? Meg kell ismernünk a hadiárvákat és özvegyeket. Tisztába kell jönnünk megélhetésükkel, boldogulásuk útjaival, módjaival. Mindenik egyházközségben éppen oly pontosan kell tudni ezek számát és helyzetét, mint p. o. a kepefizetőkét. Első teendőnek tartanám a magunk unitárius érdekében, hogy mindenik községben alakuljon meg a D. F. E. kötelekében az unitárius nők szövetsége. Ez vegye munkába az árva és özvegyek ügyét az egyházközséggel és a D. F. E.-el kapcsolatban. Lelkészeink és tanítóink tanácsadók és apostolok lesznek.

Ez a nőszövetsége irtsa ki az egyházi és a polgári községben is rendesen duló haragoskodást, féltékeny versengést, ember-szólást és rágalmat. Tudom én, hogy az ember itt a földön angyallá nem változik, de azt is tudom, hogy aki egy jó és szép ügyre rá szánja magát, annak nem jut ideje az aprólékos ügyesbajos dolgokkal foglalkozásra.

A kölcsönös és közös segítség javára válik mindenkinek. A gazdag nem lesz szegényebbé, a szegény pedig meg fog erősödni és élhető állapotba jut.

Van nekünk székely községeinkben egy óriás mértékben pusztító veszedelmünk: leányaink és fiaink kivándorlása. Hiszem, hogy az Amerikába vándorlás nemcsak megszűnik, hanem akik ott vannak, azok is hazajönnek. De nagy gondot okoz különösen a székely leányok kivándorlása a szülői háztól idegenbe. Elret-

tentő példa gyanánt lebeg szemem előtt mindig a sepsiárkosi papnak tíz év előtti tudósítása tizenkét székely leánynak Romániába kivándorlásáról. Egyszerre mentek el. Tegyük föl, hogy csak fele veszett oda s csak ezek züllöttek el! Mit jelent nekünk hat jó munkás, hat szép nő, hat jó anya, hatszor négy huszonnégy gyermek édes anyjának az elveszítése!

A Nők Szövetsége nem fogja meggátolni jövőben sem, hogy szolgálatra és más keresetre menjenek, de számon tartja az anyákat, az anyák útján a leányokat és gondoskodik jövőjükéről.

Megdöbentő adatot tárt az ország szeme elébe 1914-ről a vall. és közokt. miniszter: azt, hogy az országban a törvénytelen unitárius szülöttek száma legnagyobb volt. Némelyik felekezeténél kétszerte nagyobb. Ez ellen csak úgy védekezhetünk, ha a nőszövetségek állandóan figyelemmel kísérik, ha magokénak tartják a községből eltávozott leányokat.

Reméljük, hogy idővel kiterjed figyelmünk a szegények kiházására is. A törvénytelen szülöttek számát nagyon szaporítják a községekben divatozó vadházasságok. Szegénység vagy más ok miatt összeállanak, családot alapítanak és lesz egy csomó szerencsétlen gyermek, akiket a közvélemény lenéz, megbélyegez, holott ők teljesen ártatlanok.

Az állami gyermekmenhelyek az ilyen módon származó szegény gyermekek fölvetelére és fölnevelésére alakultak. Központjaik vannak Kolozsvárt és Marosvásárhelyt. Telepjeik számos helyen. Megdöbentő, hogy ezekhez a jótékony intézetekhez ezelőtt négy évvel az egész országban 200 nál több unitárius gyermek tartozott.

Nem kell azt gondolni, hogy mindenike törvénytelen gyermek volt. Elszegényedett gazdatiszt vagy más foglalkozású szülők vagyontalanul korán elhaltak. Gyermekeiket fölvette a Menhely.

A mi teendőnk az, hogy a hadiárvák és másnemű árvák és elhagyottak gondozását fölkaroljuk, el'őrizzük és mindeniket megélhetéshez, pályához segítsük. Hogyan lehetséges ez?

a) Ugy, ha a község Nők Szövetsége s illetőleg a belső emberek, a kiket minden munkakörben vezetőknak tekintünk, gondoskodik az anyával, vagy gyámmal egyetértően a gyermek neveléséről, oktatásáról és a szülői foglalkozásnak megfelelő foglalkozásra elhelyezésről.

b) Ugy, ha a Pro Transsylvania, vagy a Gyermekevédő Liga és más hasonló jótékony intézetek segítségével az arra alkalmas fiukat és leányokat tanulói pályára irányítjuk. Az elemi iskolát kitűnően végzett hadiárvát, vagy hozzáhasonló sorsu gyermeket kereszturi, vagy kolozsvári gimnáziumunkba kell beadni. Ott tekinthetős segélyben részesülnek. Ott előkészíthetik az illetékes lelkigondozók arra, hogy egyházi pályára lépjenek. Tehát lelkészkarunk az előrelátó gondoskodás útján válogatott jelességekkel fog gyarapodni.

Azokat, akik földmivesek maradnak, remélem lesz alkalmunk saját földmives népiskolánkban Székelykereszturt készíteni elő. A háborúnak egyik hasznos eredménye lesz hitem szerint néhány földmives népiskola felállítása, s bízom a magyar kormány jó indulatában és segítésében, hogy egyik első ilyen iskola a kereszturi főgimnáziumhoz fog kapcsolódni.

Iparra irányítani, sőt előkészíteni gyermekeinket első helyen állami érdek, de bizony a miénk is, mert városainkból a módos iparosok csaknem teljesen eltűntek. Remélem és reméljük, hogy Tordán megszűnt gimnáziumunk helyén székely hadiárvak otthontát fogjuk megnyitni oly tanulóknak, akik az ipart fogják elsajátítani. Leányaink jövőjéért már régóta küzdök D. F. Egyletünk, de eddig nem tudott otthont teremteni számukra. A közelebbi mozgalmak ebben a tekintetben is biztatók.

Ehhez csak öntudatos előkészület, őszinte egyetértés és jóakarát kell, akkor nem kell pironkodnunk, hogy nem teljesítettük erkölcsi, egyházi és hazafias kötelességeinket.

Erdély és a székelység szorgalmas népe számban és vagyonosodásban nem nyert, hanem inkább vesztett. Nem előre haladt, hanem talán hanyatlott. Az igények megnöttek, a fényűzés, a könnyelmű életre való hajlandóság veszedelmes mértékben megnövekedett.

A közgazdaságnak azok az ágai, amelyek a modern igényeknek megfelelnek, nem haladtak együtt a korrallal, habár az állam törekvése a földművelés, állat- és méhtenyésztés, gyümölcskertészet érdekében áldozó és nagyarányú volt. Ennek fő okát abban találom, hogy az ifjúságot nem készítettük elé, hogy az iskola nem tudott hódítani a nép között. Hiszen a gazdasági ismétlő iskolákról inkább csak a statisztika tud. A tapasztalat vajmi keveset.

A székelység ipari és kereskedelmi nagy tehetsége nincsen kiaknázva. Arról nem is szólok, hogy a háziipart megölte a külföldi gyári ipar. Azt is csak érintem, hogy a székelykereskedés becsületét a vándorlásra hajlandó székely-cigányok rongálják minden nagyvásár alkalmával.

Mi hát a teendőnk a közel jövőben: a háboru pusztításai helyén egészséges és hasznos emberek teremtése a meglevő és következő gyermek-nemzedékekből. Továbbá ezeknek megmentése, erkölcsös, munkás és hasznos polgárokká nevelése, segítése.

Ha ebben az irányban mi, mint DFE, a magunk szerény szövetkezeti, erkölcsi és vallásos irányú köreinkben csak a magunk gyermekeivel fogunk boldogulni a haza, a nemzet és minden egyes megsegített háláját fogjuk kivívni!

Reméljük hogy úgy lesz!

A MI KATONÁINK

TUDÓSÍTÁSOK A NAGY VILÁGHÁBORÚ RÉSZTVEVŐIRŐL

Katonák imája a rajvonalba.

Isten, mennyei édes Atyánk! Hozzád jövünk, lelkünk hozzád vezet e nap reggelén, hálát adva gondviselésédért, mellyel gyarló életünk felett őrködtél az éj sötétjében s kérve áldó segedelmedet megpróbáltatásunk e nehéz napjaiban. Tudjuk jó Atyánk, hogy bűnösök vagyunk, méltán viseljük hát büntetésünket. De bizunk atyai kegyelmedben, hogy nem taszítod el a hozzád közeledőket, sőt közel vagy a töredelmes és alázatos szívűekhez és isteni erőt megdicsőíted az erőtleneben. Esdve kérünk, vedd le rólunk a szenvedés súlyát, oszlasd el a fájdalom boruját. Emeld fel az elesettet, vigasztald, bátorítsd a csüggedőt, gyógyítsd a szenvedőt. Légy az árvák atyja, özvegyek gyámolítója. Nehéz küzdelmünkben acélozd meg karunk, kardunk erejét, hogy a ránk kényszerített viaskodásban szent ügyünk diadalra jusson. Legfőképpen pedig arra kérjük atyai szent felségedet, hogy szent lelked világitó, melegítő sugara hassa át a sziveket és elméket; szűnjék meg már a viszály, gyűlölködés, oktalán öldöklés. Lakozzék e földön az egyetértés, szeretet és béke szent országa. Atyánk, jó Istenünk! Általad élünk, mozgunk, benned bizunk, de nélküled elveszünk. Ne hagyj minket elveszni, oh jöjj, légy gyámolunk Mi atyánk, ki a mennyekben vagy stb.

Utóima: Vedd kedvesen jó Istenünk erőtlén magasztalásunk, halld meg epedő sóhajlásunk. Vezérelj vissza az oly rég nélkülözött boldogságunk szinterére, a boldog családi tűzhelyhez s mi áldani fogjuk a Te mindenhatóságod szent erejét most és minden időben. — Ámen.

Katona Márton.

Czupor Miklós.

Őt is szólította a haza . . . És ment büszkeségtől ragyogó arccal — vigan, jó kedvvel azok közt, kik legelsők voltak az „orosz gőzhenger“ megállításánál. Mennyi férfias büszkeség, mennyi önbizalom, mennyi honszerelem volt kedveseitől bucsuzó szavaiban! Küzdött, mint igazi hőshöz illik s vérevel pecsételé meg lángoló honszerelmét. Orosz golyóktól találva esett el egy igazán magyaros szépségű daliás levente Ő benne. Mint naszódí kir. járásbíró vonult be a mozgósításkor zászlós rangban s 1914 okt.

16-án esett el az orosz harctéren 33 éves korában Novomiosztónál, hol tisztársai helyezték külön sírba. Torockón lakó szülői egy szelid gyermeküket, a magyar birói kar egy törekvő képzett fiatal tagját, egyházunk egy legrégebb unitárius család nemes hájtását vesztette e dicső halált halt jeles hazafiban.

... E sorok írója pedig könnyek közt emlékezett s emlékszik meg mindig Czupor Miklósról, mint leghivebb, legjobb barátjáról.

Torockó, 1917 április 10-én.

P. Gy.

Káli Nagy Dániel (Szilágyujlak) 1915 januárius 16-án vonult be Kolozsvárra s Marosvásárhelyt a 23. vadász-zászlóaljnál képezték ki s a 62-ik gyalogezreddel 1916 június 20-án jutott a frontra. Két hónapig volt a tűzvonalban, Ezalatt kétszer vett részt kézitusában s többször volt felderítő őrzáraton és sokszor vállalkozott, hogy a tűzbe bajtársainak az élelmet bevigye. A tűzvonalból Prusanyba került tartalékba, hol a nehéz munkában gyenge szervezete megtört s tudóbajt kapott. Előbb egy frontmögötti kórházban feküdt hat hétig. Onnan Lejnikebe, később Sopronba hozták, a hol f. év június 5-én meghalt s ott is temették el. Erején felül teljesítette kötelességét hazájáért. Szülőin, testvérein kívül mint egyházunk messzire elszakadt, de együttérző lelkes hű, jó fiát mi is gyászoljuk.

Nők Világa.

A papné a társadalomban.

Irta: Ébert Andrásné.

Kedves hallgatóm!

Mielőtt a papné »működését a társadalomban« tárgyalás alá venném, előre is becses elnézésüket kérem, ha talán nem felelnék meg teljesen e feladatnak. Mert tessék eihinni, hogy a társadalmi működés, vagyis a társadalommal való együttműködés sokkal nehezebb, mint azt bárki is gondolná.

Talán még kissé fiatal is vagyok ahhoz, hogy egy egész társadalmat megismerjek és arról a társadalomról véleményt nyilvánítsak. Vagyis az ottan való működést vészolni tudjam. A társadalom sokféle befolyás alatt áll. Anyagi érdekei, vagy szellemi felfogása, korlátozzák abban, hogy talán egy önzetlen, uttörő munkát megértse-

nek. Társadalom alatt természetesen a falusi intelligenciát értem. Azok között élek, csakis azokról szólhatok. S hogy milyen az a falusi társadalom? Azt csak az tudja igazán, akki már érintkezett velük. Csak az képes jelen felolvasásomat is valóban megérteni.

Egy, amit valóban tapasztalhatunk az intelligencia közötti, az »az elsőbbségi harc«. Sajnos, nem csak a társadalom különböző ágaiban van ez meg, hanem mi közöttünk, papnék között is. Ez pedig nagy, öreg hiba. Mily szomorú dolog valakit rangja, vagyona szerint bírálni és értékelni. A szellem, a jócselekedet az, ami az embereket emeli, ami a szíveket közelebb hozza egymáshoz. Egy jó cselekedet legyen az, ami minket felemel és ne egy vagy más pletyka. Egyiket ez elégíti ki s a másikat amaz. Különbözők az emberek, tehát különbözők a nézetek. Az utóbbi kategóriába tartozók elítélik a nemes eszméket, a modern haladásért lelkesülőt. Elítélik munkásságát, félreértik törekvéseit. Sajnos, ez való és igaz tapasztalat. És százszor is sajnos az, hogy miközöttünk, papnék között is meg van ez. Es ezerszer sajnos az, hogy a tiszteletes urak nem törekszenek arra, hogy a tiszteletes asszonyokat magukhoz emeljék szellemileg is. Sok esetben ők is mulasztást követnek el, ha nejeik ferde, avúlt nézeteit nem igyekszenek megtörni. Sőt mi több, még támogatják ebbeli munkájukban. Pedig ők is a haladás, a modern eszmék, a világoosság zászlaját tartják. S mégis, miért van az, hogy nejeik a haladók táborát elítélik? Miért nem tudnak ők is, mint férjeik a modern eszmékért lelkesedni? Miért nem tudnak ők is, e nehéz időkben egy zászlót kibontani, avagy alá állni? Kibontva a zászló, az anya- és csecsemővédelem zászlója. Ki van bontva s ti, papnék, anyák, érzitek-e, tudjátok-e, mit kell tennetek? Sugjatek-e, szívetek, hogy mit kell cselekedjetek? Tudjátok-e, értitek-e, mi indította történelmünk nagy asszonyait tette, cselekedetre? És látjátok-e a jövő derengését, halljátok-e kicsinyeink boldog csengő hangját? Tihozzatok, anyákhoz szólok. Csakis a ti szívetek nyilhatik meg szeretet gyakorlására. Csakis ti halljátok a sok síró gyermek hangját. Csakis ti tudjátok e szomorú hangokat elnémitani. Szívetek szeretetéből csak egy atomnyit juttassatok az elhagyott védtelen gyermekeknek. Meglátjátok, Isten meg fog áldani és jutalmazni.

De most veszem észre, hogy igen eltértem a tárgytól. Arról volt szó ugyanis, hogy a társadalomban folytonos, lassú harc folyik. És ez a harc, az elsőbbségi

harc. Mindenki nagyobb akar lenni, mint amilyen. Pedig a magasba törő, az elégedetlen, saját magát alacsonyítja le. De miért e harc és honnan van? Bizonyára az, hogy nincs köztünk elég összetartás. Nem tudunk valamennyien egy közös eszméért lelkesedni, amely, mindannyiunkat összehozna. Pedig tudjuk, hogy összetartásban az erő. Ne törekedjék senki arra, hogy társnője munkásságát és ambícióját letörje. Hanem nyújtson segítséget terve keresztülvitelére. Hisz mindannyian egy munkára vagyunk hivatva, mindannyian egy célért küzdünk. S a cél lebegjen állandóan szemünk előtt, akkor nem lankaszt el a balsiker, avagy a rosszindulat. Ne harcoljunk mi egymás ellen, hanem egymás mellett. Legyünk mi a békétlenkedők kibékítője, az ellenségeskedők és gyűlölködők összehozója. Szeretettel, jó indulattal kötözzük azokat a sebeket, amiket az emberek egymáson ejtenek. Ha lelkünkben igaz, mély vallásosság honol, szükségtelen ezt hangoztatnom. S miért van mégis, oly kevés ember, igaz, őszinte barátságban? Miért nem tud az a maroknyi intelligencia összetartani? Mert nem tudnak, nem akarnak egymáshoz alkalmazkodni. Ne várj az emberektől több műveltséget, mint amennyivel rendelkeznek. Alkalmazkodj az ő tudásukhoz. Mindenütt csak alkalmazkodni kell tudni és akkor meg van az egyetértés. Küzdj a társadalom egy nagy, rossz kinövése ellen, amely lelki nyugalmat, család- és társadalmi békét feldúlja, pletykaság ellen. Sajnos, ez ellen kell küzdenünk még ma is, ez ellen a régi, káros féreg ellen, a mai felvilágosodott, modern világban. Mely visszaemlékeztet a múltra, a műveletlenségre. Sajnos, erre a tárgyra is ki kellett térnem, mert láttam, hogy mily bajokat idézett ez elő. Ez ellen csak ésszel, műveltséggel küzdhetünk. Ezt csak az emberek nagy szellemi tudása fogja tudni elnyomni. Ha ezt kiirtottuk, fog életbe lépni egy igazi, őszint, meghitt barátság a társadalomban. S akkor tudunk valamit tenni, tudunk eredményt felmutatni. Mert mindnyájan egy eszméért szállunk sikra, egy felé törekszünk és nem ketten háromfelé.

Ez volna röviden az, amit a társadalomról, az abban való »együttműködésről« megemlíteni óhajtottam. S végül még egy megjegyzésem van és ez az, hogy a papné legyen az, aki a lelkeket összehozza, a papné legyen az, ha érzi kötelességét, békét, összetartást, szeretetet teremteni a társadalomban. Nem könnyű munka, azt tudom, de lebegjen előtted kitűzött célod, »az émberszeretet«.

Most pedig, kedves hallgatóim, tanfolyamunk vége!

érvén, búcsút mondunk az ittlevőknek. Visszamegyünk otthonunkba, hogy gyümölcsöztessük, valóra váltsuk az itt hallottakat és tanultakat. Köszönetet mondunk valamenynyien a belénk helyezett bizalomért. Törekedni fogunk, hogy ezen bizalom, ne pazarlódjék anéláttalanra. Munkáinkkal egyházunk, társadalmunk javán működünk. Adja Isten, hogy sohase csüggedjünk, hanem mindig nagyobb és nagyobb erővel törjünk utat »az anya- és csecsemővédelem« megkezdett mesgyéjén.

Kérjük, tartsatok meg jó emléketekben. Isten veletek.

Aranykönyv.

A brassói unitárius egyházközség részére az 1916. évben — a Templomalpra érkezett szíves adományok kivételével — a következő adakozások történtek:

1. *Egy ezüst lemez megváltására*, melyet a városi tanács a régi tanásház egyik ajtóján a városi hadisegélyezés céljára, a háboru emlékére helyezett el s mely az unitárius egyházközség nevének megörökítésére is szolgált, adakoztak: Dr. Ferenczy Géza (Nagyajta), Jakab József és dr. Kovács Sándor 10—10 K, dr. Vernes István (Kézdivásárhely), Lófi Ödönné, Albert Lőrinc, id. Tana Sámuel (Bölon), Kiss János (Apáca), Killyéni Endre, Kovács Lajos, Imecs Jenő, Csia Béla, Kádár Sándor, Simó Endréné özv. 5—5 K, Halmágyi Gábor 6 K, Tellmann Béla 4 K, Szöllősy Ferenc, Benedek Lajos, Török Sándor 2—2 kor., összesen 101 korona.

2. *Szegények részére* husvétkor: Görög Nemzeti Egyház 80 kor., Benedek János 10 kor., Barabás József 4 kor., Biró Jánosné 2 kor., összesen 96 kor.

3. *Ambrus Lajosné* husvétkor urvasorai kenyeret 3 kor.

4. *Szabó Lajosné* husvétkor az urasztalára 4 liter bort 12 kor.

5. *Benedek Lajos* és neje pünkösztkor urvasorai kenyeret és bort 8 kor.

6. Az 1916. évben konfirmált növendékek létesítették a „konfirmálók alap“-ját s e célra adakoztak: Preiszner Ilona 10 kor., Karácsony Ida, Szabó Lajos 4—4 kor., Orbán Mari, Kerekes Rebeka, Józsviv Juliska, Fábricz Lina, Szász Ilona, László Juliánna, Sándor Juliska és Máriskó, Bartha Géza, László Sándor, Péterfi Lajos 2—2 kor., Budai János, Tóth Mihály és Gergely, Nagy Lajos, Erdő Ernő, Kisgyörgy Tamás, Gergely Ferenc, Gergely Károly 1—1 kor., összesen 48 korona.

7. A brassói református templomban elhelyezendő „Hadi-Emlék“ javára *Incze Zsigmond* máv. kocsimester és *István Sámuel* máv. fékező a következő adományokat gyűjtötték, mely az unitárius egyházközség nevére adatott be: Incze Zsigmond, Marosi János, Bartha János, Incze Zsigmondné, Szabó Sámuel, Vercs Elek, Kerestély János, Derzsi Zsigmond 2—2 kor., Gocsmán Béla 1'20 kor., Budai Mihály, Csere Samu, Zátyi Jánosné; Szabó Ferenc, Kiss János, Gagyí Dénes, Halmágyi Károlyné, Bálint Domokos, Izsák Domokos, Ilkei Elek, István Sámuel, Végh János, Szász László, Asztalos Mihály, Nagy Gergely, Kálmán Ferenc, Huszár Mózes, Csutak István, Gombos Lajos, Kertész Mihály, Simó István, Sándor Gergely, Szász András 1—1 kor., Szász Gábor 80 fill., Izsák Vilmos 60 fill., Szabó János 40 fill., összesen 42 kor.

8. *Kovács Lajos* lelkész ugyane címen 8 kor.

9. *Killyéni Endre* konfirmációi emlékre 6 kor.

10. *Benedek Lajosné* Dr. Boros György: „Szívemet hozzád emelem“ című imakönyvet egy konfirmáló leány részére az egyházközségnek ajándékozta, értéke 240 kor.

11. *Kövendi Mihály* karácsonykor urvacsorai kenyeret 1 kor.

12. *Özv. Simó Endréné* karácsonykor urvacsorai bort 4 kor:

14. *Görög Nemzeti Egyház* karácsonykor a szegények közti kiosztásra 80 korona. Összesen 411 korona 40 fillér.

A mily nagy szüksége van kezdő egyházközségünknek a jó szívek áldozatkészségére, ép oly hálás köszönetot mond e helyen is a szíves adakozóknak az egyházközség nevében.

Brassó, 1917. VI. 15.

Kovács Lajos,
lelkész.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Elnökünk báró Petrichevich Horváth Kálmán nem kerülheti el, hogy szerénységét próbára tegyék. Tudta nélkül indult meg, nem állhatott ellene. Tisztelni kell a tisztelendőket. Nem a tekintély kultusza ez, hanem a keblí, a házias őszinte szeretet megnyilatkozása. Fogadnia kell, mert megérdemli. Mi a Dávid Ferenc Egyelet is ott leszünk, mert szeretjük, tiszteljük és mindig nagyra becsültük. 25 éves főgondnoksága jubileuma a Főtanácson aug. 26-án lesz.

Dr. Pálffy Jenő egyháztanácsost, Udvarhelyvármegye kereszturni járásának agilis főszolgabiráját, a jeles szónokot, a kereszturni unitárius egyházkör, tüntető bizalommal 80-ból 66 szavazattal felügyelő gondnokává választotta. A legnagyobb egyházkört üdvözöljük a szerencsés választásért. A még ifjú gondnokot szép tehetsége és a családi hagyományok is nagy munkára hívják el egyházunk dicsőségére!

Killyéni Endrét, a hosszúfalusi polgári iskola igazgatóját és az új szépintézet megteremtőjét, a háromszéki unitárius egyházkör fel-

ügyelő-gondnokává egyhangulag megválasztotta. Ez a kitüntető bizalom hosszú munkásság és nagy sikerek jutalma. Killyéni volt a brassói unitárius mozgalom éltető lelke. Ha Verecs Györgyről, az első gondnokról, Végh Mátyásról és egy pár alapozóról szó esik, Killyénit ott látjuk az élőkön. — Amugy is Killyéninek eleme a papi munka, hiszen ő diplomás papunk, tehát szívéhez van növe az egyházi és vallásos élet. Anynyival inkább örvendünk, hogy megkapta a hozzá oly jól illő egyházi munkateret. Isten éltesse, hogy sokáig teljék kedve benne!

A kolozsi D. F. Fiókegyelet tagjai befizették az 1916. évi tagsági díjait s 30 korona beküldetett a pénztárba. Fizettek: Kiss Sándorné, Székely Mihály, Pál Mihály, Kiss Sándor, Csete Imréné, Csete Zsuzsanna, Szentés Erzsébet, Szentés Anna, Kovács Pálné, Kozma Pálné, Timár Ferencné, Dózsa Istvánné, özv. Kun Ádámné, Kun Sándor, Piltáts Györgyné.

150 örökös alapítóról szeretnénk elszámolni elnökünk jubileumán. Kérjük a jó akaratu embereket sorakozzanak!

A Dávid Ferencz Egylet közgyűlésén felolvasó lesz *Taar Gézu* nagyajtai lelkész: A román betörés hatása vallásérvölcsi és közgazdasági nézőpontból.

Az unitárius papnék címére megküldöttük az Unitárius Közlöny júliusi számát és küldjük az augusztusit is. Azért küldjük, hogy olvassák el a *Nők Világa* rovat cikkeit. Őket illetik, nekik szólnak az ő kedves lelkészné társaik. Az új Magyarország fölépítésében a mivellett nőnek jóval nagyobb szerep jut, mint eleddig bármikor. Most főképpen anyai szívökhez szól a köteleesség hívó szava, mert gyülekezetökben a sok apátlan hadi árva és férjetlen hadi özvegy barátságos, szerető szóra és segítségre van szorulva. Értsék meg a hívó szót és mutassák meg, hogy méltó utódai a legvitézebb nagy magyar nőknek.

Az *Unitárius Közlönyt* ezentúl csak azoknak küldjük meg, akik megrendelik. De azt már várjuk, hogy mindenike rendelje meg, már csak azért is, hogy a gyülekezet nőinek olvashassanak belőle. Reméljük, hogy lesznek olyan jóra való székely asszonyok, akik követni fogják példájukat.

Vass Domokos polg. isk. tanár, egyházi tan. szép kitüntetésben részesült, király Őfelsége a III. o. polgári érdemkereszttel jutalmazta meg azt a lelkes és fáradhatatlan munkásságát, melyet az erdélyi menekülés alkalmával Kolozsvárt a menekülők elhelyezése, ellátása és utbaigazítása körül kifejtett. Mint székely ember szívével, mint matematikus agyával dolgozott. Mindenki meg volt elégedve, a hova az ő keze

elért s mégis a segély-alap nagy összeget megtakarított az ő praktikus tervei szerint. Akkor nagyon boldognak érezte magát, hogy szolgálhatott Most már viselje a szép polgári jutalmat is boldogan, mert megérdemelte.

Uj köri f. ü. gondnok. Ürmössy Jenő a kolozsdobokai körben a július 11-iki közgyűlésen foglalta el elnöki székét igen értékes megnyitó beszédével. A gyűlésen jelen volt a főt. püspök úr, báró P. Horváth Kálmán főgondnok úr, a vidéki tagok és számos kolozsvári tanácsos, akik meleg óvációban részesítették az új gondnokot. A kör a hozzátartozó nagykiterjedésű szórványok gondozását munkába vette. Kide központtal körlelkészség szervezése vált szükségessé. Petrosénynek ide kapcsolását nem fogadta el a kör. Hálásan emlékezett meg Benő Mihály jeles gondnokról, kinek helyét egy közelebbi közgyűlésen fogja betölteni. Egyházköri képviselőkké választotta 3 évre Fülöp Mózes és Székely Sándort. A gyűlés, melyen az új gondnok és Ürmössy Károly esperes elnököt, élénk lefolyású volt.

A székely asszony mindig életrevaló volt. Mindig szeretett és tudott dolgozni az ura mellett. A háboru alatt az ura helyett is dolgozott. Azt természetesen találtuk, hogy a homoród völgyben a gazdag szénatermést ez a csinos és takaros asszonysereg forgatta és gyűjtötte össze leánykáival és fiacskáival, de arra csak most került sor, hogy olykor még a kasza nyelét is megkellett fognia s az eke szarvát ő tartotta. Hej csak már egy-

szer venné észre Nagy-Magyarország, hogy a székely asszony nélkül már régóta nem volna Erdély, Erdély nélkül pedig csonka és béna volna Magyarország.

Unitárius nők szövetségét szerveznek mindenik egyházközségben. A lelkésznék, tanítónék és a község mívelt női járnak elől a szervező munkában. Csak ilyen szervezetek útján tudjuk ellátni a hadiárvak és a gyülekezeti ifjuság ügyét. Egyik közelebbi *Unitárius Közlönyben* ki fogjuk nyomtatni a nők szövetsége szabályait. Jó híreket várunk!

A **hadi árvak** érdekében meglátogatta a Nyikó és két Homorodmentét az Unitárius Egyház főjegyzője, a D. F. E. főtitkára dr. Boros György. Értekezletet tartott Kobátfalván és Siménfalván, hová a vidékről egybe voltak gyűlve a hadiözvegyek, a lelkészek, körjegyzők és nagyszámú érdekelt és érdeklődő. Dr. Pálffy Jenő, a Székelykeresztur és vidékének buzgó főszolgabírája volt szíves velemenni és az értekezletet mindkét helyen ő nyitotta meg ékes beszéddel. A főjegyző tüzetes fejtegetése és fölvilágosítása *Teendőink* című, most közölt felolvasásában van körvonalozva. Deák Miklós, illetőleg Sándor Géza lelkészek köszönték meg a nép érdekében kifejtett lelkes munkát.

Homorodszentpálon a napközi otthon nagy sereg gyermekét látogatta meg a helyi és vidéki lelkészek, tanítók, számos érdekelt és érdeklődővel együtt. A kis gyermekek kedves óvóanyjuk lelkes vezetésével szép kis énekeket énekeltek. Gyönyörűség volt látni a falusi

apróságok okos, kedves játékát. Az értekezletet báró Orbán János árvaszéki elnök nyitotta meg tájékoztató beszéddel, azután dr. Boros György szólott és Ürmösi József lelkész köszönte meg. A karácsonfalvi nagy gyűlésről lapunk mult száma tudósított. A hadi árvak ügyében mindenütt élénkül az érdeklődés a Pro Transsylvania keretében. Az unitáriusok főnt ismertetett mozgalma is ennek a nagy akciónak áll szolgálatában.

Hadiárva fiuk. Ha tanulásra alkalmas hadiárva fiát az anya, vagy a gyám taníttatni akarja valamelyik gimnáziumban, a folyamodásban részletesen ismertetni kell a családi és vagyoni viszonyokat.

A **papi pályára** jelentkezés igen megfelelő volna, de ifjaink mind besorozott és bevonult katonák lévén, nem nyernek szabadságot. A jövő évben csak egy rendes első éves lesz, II. éves egy sem. A harctéren szolgál Bartók Zoárd III. éves hallgatónk is, a'ni önként jelentkezett a haza védelmére.

Dr. Barabás Ábel siremlékére adakoztak: Löwi testvérek 20, Hegedüs Gyula és neje 20, Breiner Viktor 10, Kovács Kálmán és neje 14, Weiss Jenő 20, Kolozsvári tanári kar alapja 50, Kelemen Lajos 10, Uzoni Imre 5, Hidegh Mihály, Vári Albert 10, dr. Gál Kelemen 10, dr. Varga Béla 10, Kócsi Andor 10, Engel Rudolf 10, Nussbaum Jenő 5, Gerstner István 20, Batiz Dénes 2, Fekete Pál 10, Singer József 6, Bede János 5, dr. Gergely Sámuel 10, Telekyné Barabás Piroska 20, Barabás István 20, Kriza Sándor 5, Ürmösi Károly 10, Csifó Salamon 10,

Gyulay Árpád 10, Á. dr. Kiss Ernő 10, Barabás Sándor 10, Pap Domokos 10, Barabás Ilona 15, László Gyula 10, Székelykereszturi tanárok 14, özv. id Csíky Antalné 10, Márton Lajos 10, 1915—16. évi V. g. o. tanulói 5:30, Székely Tihamér 5, Tokay István V. g. o. tanuló 2, a kolozsvári unitárius főgimnázium ifjusága 54:32. *Összesen 508 K 62 f.* Minthogy ez az összeg boldog emlékü tanárunk nevéhez méltó siremlék felállítására nem elég, tisztelettel kérem a néhai volt tanítványait, barátait, tisztelőit és jó embereit, hogy a a siremlékre szánt adományait alulirothoz beküldeni sziveskedjenek. Kolozsvár, 1917 június hó 11-én. *Dr. Gál Kelemen.*

Tábori lelkészeink közül Árkosi Tamást áthelyezték Kolozsvárról Nagyszebenbe a kórházakhoz, Páll Dénes Udvarhelyről kikérezkedett a frontra. Címe: Páll Dénes Feldkúrat, Feldhospitát 8 k. Feldpost 363.

A buni Berde-birtokot a község kis birtokosai az Altruista bank jótállása mellett 10, illetőleg 20 évre bérbé veszik A szerződés megkötése most van munkában.

Egy kis statisztika. 1914-ben állami gyermekvédelemben részesült 59.643 gyermek. 1914-ben kivándorolt hazánkból 67.167 egyén. 1914-ben 54% volt a vegyesházasság. 1914-ben törvénytelen született volt 65.059, az összes születéseknek 8.7%, unitárius 15%, görög keleti 12.5%, ágostai 5.4%. Unitárius születés volt 33.2%, kat. 36%, a magyar átlag 34.2%. Unitárius lakos volt a Dunán túl 616, a Dunán innen 111, a Tisza jobbpartján 198, a Tisza balpart-

ján 1.440, Tisza-Maros szögben 758, Királyhágón túl 67.749, Udvarhely megyében 27.567, 22.2%. Udvarhely megyében írni-olvasni tud 69.7%. Lakos Udvarhely megyében 72.317. Unitárius élveszületettből meghalt 33.9%, vagyis 716 két éven alúli gyermek. Összes unitárius halott volt 1.761. A számok beszélnek, mi cselekedjünk!

Tábori levelezőlapokat gyakorta kap szerkesztőségünk. Az Unitárius Közlönyért sóvárognak künn levő ifjaink, Boros Jenő tanárjelölt e. é. ő. zászlós julius közepéről, északról írja, hogy az elmúlt forró napokban egy kissé elszakadtak volt a világtól, de az összeköttetés megint helyreállt. Bartók Zuárd theologus önkéntes tizedes hallgatja az ágyuzást, várja a további rendeletet, de közben szeretne alapvizsgát tenni. Körösy Gyula I. oszt. számvivő Montenegroból várja a háború végét. Katona Márton népf. zászlós a fennebb közölt imádságot küldi, hogy vele együtt imádkozhassanak mások is.

Megjelent az Unitárius Kollegium évi értesítője, Gálfi Lőrinc dékán és dr. Gál Kelemen igazgató szerkesztésében gazdag tartalommal. A Teol. Akademiának első évfolyamán nem volt hallgató. A többi három éven volt 15. Az évnnyitó értekezést Csífi Salamon tanár, a megnyitóbeszédet a dékán írta. Mind a kettő közölve van. Az 1917—18. tanév megnyitóján értekezést fog tartani Gálfi Lőrinc.

A háborus imádságok könyve, melyet egyházunk adott ki 14.000 példányban, már régen elfogyott. Most újra nyomtatjuk, hogy a harctéren levő s más katonáinknak megküldhessük.

A kolozsi Dávid Ferencz Egylet május 28-án, pünköst másodnapján délután 4 órakor a fürdőtelep nagy termében tartotta az évszakban utolsó felolvasó ülését. Az egylet ezt az ülést Arany János emlékének szentelte, Kissné Papp Erzsébet megnyitójában Arany jelentőségét méltatta. Különte Irmuska, Kun Mariska, Kun Ilonka költeményeket szavaltak Aranytól. Emmerlingné P. Matild nagy hatással adta elő

Arany: „A honvéd özvegyé“-t. Ezt követte Halász Juci éneke, aki Arany egyetlen elterjedt népdalát adta elő igen sikerülten. Kiss Sándor lelkesül olvasott fel „Arany mint ember“ címen. A felolvasást a közönség tetszésnyilvánításokkal kísérte. Az ülést Halász Juci pár igen sikerült háborus alkalmi éneke zárta be. Perselyes gyűjtés útján a Vörös Kereszt Egylet részére 85 korona gyűlt össze.

Az olthévízi unitárius egyházközség javára az 1916 évben a következő kegyes adományok tétettek:

1. Asztalos Márton és neje: Mártonfi Juliánna 400 kor. összegű alapítványt tettek. Az alapítványt saját nevükön kívánják kezeltetni. Az alapítványi tőke évi kamatja egészben az egyházközség közszükségleteinek fedezésére fordítható.

2. A konfirmált növendékek konfirmálásuk emlékére „*Konfirmációi emlékalap*“ címen 52 kor. összeggel kezdődő alapot létesítettek.

3. Az Úr asztalára kenyeret és bort ajándékozik:

a) Husvétii ünnepen: özv. Főri Jánosné 14 kor.

b) Konfirmáció alkalmával: özv. Péter Mihályné 8 kor.

c) Pünkösd ünnepen: özv. Kádár Gy. Mihályné 14 kor.

d) Karácsony ünnepen: özv. Kádár Gy. Mihályné 14 korona

összegben.

4. Az egyházközség tagjai mintegy 250 kor. értékű közmunkát teljesítettek.

A fenti adományok összege = 752 korona.

Az itt felsorolt nemes szívű adományozók, illetve önzetlenül munkálkodott egyházközségi hívők fogadják ehelyen is az egyházközség hálás köszönetét.

Olthéviz, 1917 március 1.

Kisgyörgy Imre

unitárius lelkész.

Figyelmeztetés! Nem megy az Unitárius Közlöny több száz olyan névre, amelyre sok esztendő óta jár. Lesznek unitárius egyházközségek, amelyekbe egy példány sem fog megérkezni, mert nem fizették meg még a 2 kor. csekély összeget sem, annál kevésbbé a 3-t. Perbe fogjuk-e a jó embereket vagy veszni engedjük pár ezer koronát? Ebben a kérdésben az egylet választmánya még nem döntött, de talán apadni fog a követelés, mielőtt rá kerülne a sor. Kérjük a hátralékosokat fizessenek!

M O S T J E L E N T M E G !

Baksay Sándor

összegyűjtött irodalmi dolgozatai. Sajtó alá rendezte :
Kéky Lajos, kiadta a Kísfaludy-Társaság. A 3 kötet ára
portóval együtt K 25 20.

A gyakorl. lelki gondozás.

Irta: Páhy József ref. lelkész. Ára portóval K 5.

Öt prédikáció.

A 400-ik évfordulóra. Irták: Dr. Kecskeméty I., dr.
Kenessey B., dr. Ravasz L., dr. Révész I. és Nagy
Károly. Ára portóval K 2:20.

Határmesgyén.

Egyh. beszédek és imák a 400-ik évfordulóra. Irta:
Paulik János ev. lelkész. Ára portóval 70 fillér.

Kaphatók: KÓKAI LAJOS könyvkereskedésében

BUDAPEST, IV., Kamermayer Károly-utca 3.

KOLOZSVÁRI HIRLAP R.T.

KÖNYVNYOMDA

TELEFON

856

KOLOZSVÁRT,

FERENCZ JÓZSEF-UT 85.

Nyomta a Kolozsvári Hirlap Rt. könyvnyomdája Kolozsvárt.